

УДК 378

О.Л. Тоцька

Доцент кафедри фінансів і кредиту економічного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки, кандидат економічних наук, м. Луцьк

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПИТАНЬ УПРАВЛІННЯ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

Проведено комплексний ретроспективний аналіз вітчизняних кандидатських і докторських дисертаційних робіт з управління вищими навчальними закладами за 2000—2010 рр. Визначено аналітичні показники для характеристики дисертацій, проаналізовано пункти новизни цих наукових праць.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, дисертація, спеціальність, рівень управління, сфера діяльності, моделі, пункти новизни

На сучасному етапі розвитку інновації з'являються в усіх галузях економіки України, охоплюють різні види діяльності, в тому числі й освіту. Оскільки до інновацій серед іншого належать і організаційно-технічні рішення адміністративного характеру, які поліпшують структуру та якість соціальної сфери, а освіта, і зокрема вища освіта, створює умови для самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства та держави у кваліфікованих фахівцях, то доцільним видається проаналізувати наукові дослідження з питань управління вищими навчальними закладами (ВНЗ), здійснені вітчизняними вченими у новому ХХІ ст.

Різним аспектам діяльності вищих навчальних закладів присвятили в останньому році ХХ ст. та у першому десятиріччі ХХІ ст. свої дисертаційні роботи Ю.В. Аранович, М.В. Артюхіна, Т.М. Боголіб, Д.В. Бондаренко, Н.А. Букало, М.Р. Ванієва, Н.І. Вацик, Н.І. Верхоглядова, А.С. Вінюков-Проценко, Л.О. Волокитіна, В.М. Гельман, О.О. Герасименко, А.М. Гончаренко, І.М. Драгомирова, Н.В. Жигоцька, Л.І. Іщук, Р.Л. Капченко, О.В. Кир'янова, Т.М. Кондрашова, Т.В. Коляхіна, Т.С. Корольова, О.Ю. Красовська, О.А. Кратт, Т.О. Лев, С.М. Мічківський, Ю.В. Мокіна, А.С. Мороз, Н.Р. Мурсалімова, І.Г. Палкін, І.І. Пасінович, Г.П. Педченко, Л.Р. Прус, А.М. Рибніков, С.О. Савченко, В.Є. Сафонова, С.Б. Семенюк, В.М. Ткач, І.Ю. Ходикіна, Ю.В. Шамарін,

О.Л. Шашкевич, В.П. Штуль, Л.М. Яременко, О.В. Яришко, М.Я. Яструбський [1—44]. Зокрема, М.Р. Ванієва, Т.М. Кондрашова, Т.О. Лев, С.М. Мічківський та Ю.В. Шамарін зосередилися на дослідженні державних вищих навчальних закладів, тоді як А.М. Гончаренко та Н.Р. Мурсалімова, — приватних. Ю.В. Аранович досліджувала ВНЗ авіаційного профілю, Г.П. Педченко — аграрні, І.Ю. Ходикіна — університетську освіту, а О.В. Яришко — вищі навчальні заклади I—II рівнів акредитації. У наукових роботах згаданих вчених описано управління на макро-, мезо- і мікрорівнях (відповідно країна, регіон та ВНЗ), розглянуто різні сфери діяльності ВНЗ — маркетингову, навчально-методичну, науково-дослідну, соціальну, господарську і фінансову. Однак комплексного дослідження із ретроспективним аналізом наукових розвідок вітчизняних авторів у сфері управління вищою освітою за останнє десятиліття не проведено. Хоча спорідненою за використаною методикою можна назвати працю Р.В. Варічевої [45], в якій було здійснено бібліографічне та бібліометричне дослідження дисертацій українських науковців із проблем власного капіталу.

Метою цієї статті є ґрунтовний комплексний ретроспективний аналіз дисертаційних робіт вітчизняних авторів у галузі управління вищими навчальними закладами. Для її реалізації потрібно розв'язати такі завдання:

- провести аналіз динаміки захисту кандидатських і докторських дисертацій з питань управління ВНЗ;
- здійснити хронологічний аналіз цих наукових праць за спеціальностями;
- визначити аналітичні показники для характеристики дисертаційних робіт;
- проаналізувати пункти новизни зазначених праць.

Згідно з Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника [46] докторська дисертація має містити наукові положення та науково обґрунтовані результати у певній галузі науки, які розв'язують важливу наукову або науково-прикладну проблему і щодо яких здобувач є суб'єктом авторського права. У свою чергу, кандидатська дисертація повинна містити нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, котрі розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для певної галузі науки. Тобто для цих кваліфікаційних наукових праць обов'язковими є пункти новизни, або іншими словами, інноваційні елементи.

За одинадцять років (2000—2010) в Україні було захищено 44 дисертації з питань управління ВНЗ, з яких 40 праць — на здобуття наукового ступеня кандидата наук, чотири — доктора наук. Динаміку їх захисту відображено на рис. 1.

З рис. 1 видно, що в перші п'ять років (2000—2004) науковці мало опрацьовували цю тематику, оскільки ними захищено тільки шість дисертацій. У наступні три роки (2005—2007) дослідження у сфері управління ВНЗ значно поживались — захищено 14 дисертаційних робіт. На останні три роки аналізованого періоду (2008—2010) припав пік зацікавленості цією тематикою, оскільки захищено 24 дисертації.

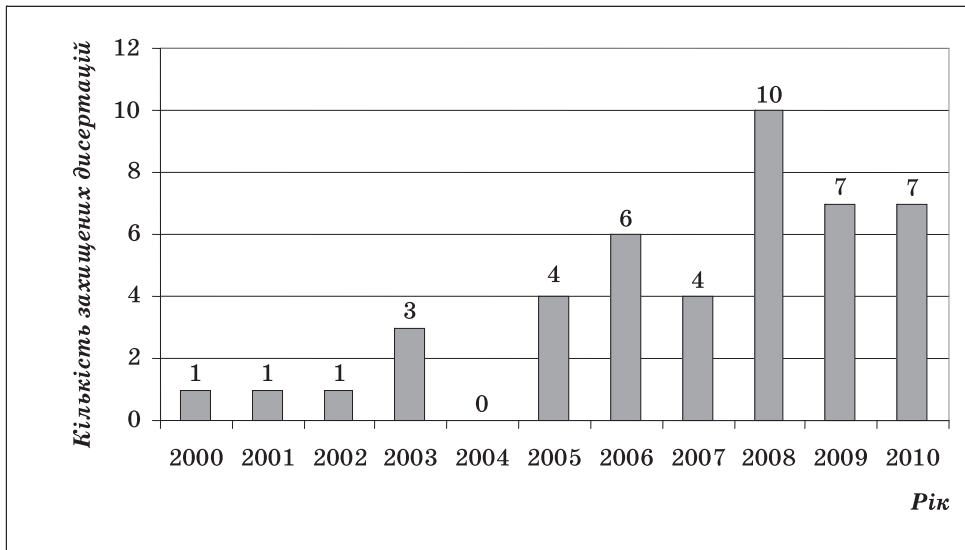

Рис. 1. Динаміка захисту дисертаційних робіт із управління ВНЗ

Хронологію захисту зазначених робіт за спеціальностями подано у табл. 1.

Таблиця 1. Хронологія захисту дисертацій за спеціальностями

Шифр і назва спеціальності	Рік захисту	Автори кандидатських робіт	Автори докторських робіт	Загальна кількість	Частка спеціальності, %
1	2	3	4	5	6
08.00.01 (08.01.01) — Економічна теорія та історія економічної думки	2006	В.Є. Сафонова	—	1	2,27
08.00.02 — Світове господарство і міжнародні економічні відносини	2010	О.Ю. Красовська	—	1	2,27
08.00.03 (08.02.03) — Економіка та управління національним господарством	2005	—	Н.І. Верхоглядова	3	6,82
	2008	Л.М. Яременко	—		
	2009	І.І. Пасінович	—		

1	2	3	4	5	6
08.00.04 (08.02.02, 08.06.01, 08.06.02) — Економіка та управління підприєм- ствами (за видами економічної діяльності)	2000	Т.О. Лев	—	16	36,36
	2003	О.О. Герасименко, Г.П. Педченко	—		
	2006	Д.В. Бондаренко, В.П. Штуль	—		
	2007	А.С. Вінюков- Проценко	—		
	2008	Л.О. Волокитіна, Т.С. Корольова, Н.Р. Мурсалімова, Л.Р. Прус, С.Б. Семенюк	—		
	2009	Ю.В. Аранович, А.М. Гончаренко, І.М. Драгомирова	—		
	2010	Н.А. Букало, А.С. Мороз	—		
08.00.07 (08.09.01) — Демографія, економіка праці, соці- альна еконо- міка і полі- тика	2005	Р.Л. Капченко	О.А. Кратт	7	15,91
	2006	І.Ю. Ходикіна	—		
	2009	О.В. Кир'янова, Т.В. Коняхіна, А.М. Рибніков	—		
	2010	М.В. Артюхіна	—		
08.00.08 (08.04.01) — Гроші, фінан- си і кредит	2006	О.В. Яришко, М.Я. Яструб- ський	—	7	15,91
	2007		Т.М. Боголіб		
	2008	М.Р. Ванієва, В.М. Гельман, О.Л. Шашкевич	—		
	2010	Л.І. Іщук	—		
08.00.09 — Бухгалтер- ський облік, аналіз та аудит (за ви- дами еконо- мічної діяль- ності)	2007	Т.М. Кондрашова	—	2	4,55
	2008	Н.І. Вацик	—		
08.00.11 (08.03.02) — Математичні методи, моде- лі та інформа- ційні техно- логії в економіці	2001	Ю.В. Шамарін	—	7	15,91
	2002	С.М. Мічківський	—		
	2003	Н.В. Жигоцька	—		
	2005	І.Г. Палкін	—		
	2007	Ю.В. Мокіна	—		
	2010	В.М. Ткач	С.О. Савченко		
Разом				44	100,00

Аналіз табл. 1 свідчить, що перше місце в рейтингу спеціальностей, за якими захищено дисертаційні роботи в галузі управління ВНЗ, належить спеціальності “Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” (16 захистів). На другому місці три спеціальності: “Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика”, “Гроші, фінанси і кредит” та “Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці” (по 7 захистів). Третє місце належить спеціальності “Економіка та управління національним господарством” (3 захисти), четверте — спеціальності “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” (2 захисти). На п'ятому місці дві спеціальності — “Економічна теорія та історія економічної думки” і “Світове господарство і міжнародні економічні відносини” (по одному захисту). Слід зазначити, що за такими спеціальностями, як “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка” (08.00.05), “Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища” (08.00.06), “Статистика” (08.00.10) захистів дисертацій у сфері управління ВНЗ не було взагалі.

Далі перейдемо до аналізу показників, які характеризують дисертації, це:

- рівень управління (макро-, мезо- і мікрорівень, або країна, регіон, ВНЗ);
- сфера діяльності ВНЗ (маркетингова, навчально-методична, науково-дослідна, соціальна, господарська, фінансова);
- побудовані моделі (трендові (екстраполяції), кореляційно-регресійні, виробничі функції, динамічні, оптимізаційні, імітаційні);
- кількість пунктів новизни;
- кількість публікацій (книг, статей у фахових журналах та ін.).

Характеристику кожної з 44 дисертаційних робіт за цими показниками узагальнено в табл. 2.

Проаналізувавши дані табл. 2, бачимо, що управління ВНЗ на макрорівні описували 33 дослідники, на мезорівні — 15, а на мікрорівні — 35. Науковці вивчали вищу освіту як в Україні загалом, так і в окремих її регіонах (І.Ю. Ходикіна, В.П. Штуль), а також у декількох областях (О.А. Кратт, М.Я. Яструбський) чи в одній області: АР Крим (М.Р. Ванієва), Волинській (Н.А. Букало), Дніпропетровській (Н.І. Верхоглядова), Донецькій (М.В. Артюхіна, Л.О. Волокітіна, Т.В. Коняхіна), Кіровоградській (Р.Л. Капченко), Львівській (А.С. Мороз, І.І. Пасінович), Тернопільській (С.Б. Семенюк) і Хмельницькій (Л.Р. Прус). Причому з 44 авторів 12 (або 27 %) розглядали один рівень управління, 26 (59 %) — два рівні, а 6 (14 %) — усі три рівні одночасно.

Найчастіше дисертаційні роботи було присвячено дослідженню фінансової (25 праць), маркетингової (18) та соціальної (11) сфер діяльності ВНЗ, рідше — науково-дослідної (8), господарської (8) та навчально-методичної (5). Слід зазначити, що у 25 дисертаціях описано тільки якусь одну сферу, а у 19 — дві або більше сфер одночасно.

Найпопулярнішими у дослідників були кореляційно-регресійні (побудували 11 науковців), оптимізаційні (8) та трендові (6) математичні моделі, менше використовувались імітаційні (4) й динамічні (1) моделі, а також виробничі функції (1). Вчені застосовували такі математичні методи: нейронні мережі (О.А. Кратт, І.Г. Палкін, В.М. Ткач), теорію ігор

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
4. Кількість пунктів новизни	7	9	12	9	7	5	8	16	7	7	7	7	6	8	6	9	7	7	10	7	6	7	
5. Кількість публікацій у т. ч. книги	22	27	28	5	23	11	14	42	8	18	18	15	16	15	9	21	10	20	11	15	23	22	
статті у фахових журналах	11	18	24	4	12	6	6	27	4	10	8	11	8	8	4	11	6	8	7	7	13	9	
інші	11	9	2	1	11	4	8	8	4	8	9	4	7	7	5	9	4	12	4	8	10	12	
Прізвище та ініціали науковця																							
Показник	О.А. Крат	Т.О. Лев	С.М. Мічківський	Ю.В. Мокіна	А.С. Мороз	Н.Р. Мурсалімова	І.Г. Палкін	І.І. Пасінович	Г.П. Педченко	Л.Р. Прус	А.М. Рибніков	С.О. Савченко	В.Є. Сафонова	С.В. Семенов	В.М. Ткач	І.Ю. Холікіна	Ю.В. Шамарін	О.Л. Шапкевич	В.П. Штуль	Л.М. Яременко	О.В. Яришко	М.Я. Яструбський	
	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
	1																						
1. Рієнь управління																							
макрорівень (країна)	+				+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	
мезорівень (регіон)	+				+	+		+		+				+	+	+			+				
мікрорівень (ВНЗ)		+	+	+	+	+	+			+	+	+		+	+	+	+	+		+	+	+	
2. Сфера діяльності ВНЗ																							
маркетингова	+				+	+		+	+	+		+		+		+			+				
навчально-методична				+							+	+			+								
науково-дослідна				+								+	+			+							
соціальна			+			+	+		+		+	+	+										
господарська		+											+	+		+	+		+				
фінансова		+	+				+		+		+	+	+		+	+	+	+		+	+	+	

Закінчення табл. 2

1	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
<i>3. Побудовані моделі</i>																							
трендові (екстраполяції)									+					+				+				+	
кореляційно-регресійні	+								+					+									
виробничі функції																					+		
динамічні																							
оптимізаційні			+				+					+			+								+
імітаційні									+			+			+								
<i>4. Кількість пунктів новизни</i>	12	4	4	7	6	5	5	7	5	7	5	9	7	7	6	9	4	6	5	8	6	5	5
<i>5. Кількість публікацій</i>	42	11	12	10	24	12	12	11	10	20	15	35	22	15	13	9	11	12	9	16	25	14	14
у т. ч. книги	2	—	—	—	3	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
статті у фахових журналах	20	5	8	8	12	7	7	6	7	11	7	22	7	7	6	9	7	6	4	6	10	9	9
інші	20	6	4	2	9	4	5	5	2	9	8	11	15	8	7	—	4	6	5	9	14	5	5

(А.М. Рибніков), нечіткі множини (Ю.В. Мокіна, В.М. Ткач). У процесі дослідження автори використали певне програмне забезпечення: табличний процесор Microsoft Excel (Н.А. Букало, Т.М. Кондрашова, Т.В. Коняхіна, Л.Р. Прус, М.Я. Яструбський), систему управління базами даних Microsoft Access (Н.В. Жигецька), програму FineReader (Н.А. Букало), прикладні програмні пакети EViews (Л.І. Іщук), MATLAB fuzzy TECH (В.М. Ткач), PowerSim (С.О. Савченко), Statistica 6 (Н.А. Букало), а також мову програмування Visual Basic 6 (Н.В. Жигецька).

У середньому в одній дисертації наявні сім пунктів новизни. Зокрема, у дослідженнях на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук запропоновано від чотирьох (Т.О. Лев, С.М. Мічківський, Ю.В. Шамарін) до десяти (Т.М. Кондрашова) пунктів новизни, доктора наук — від дев'яти (С.О. Савченко) до 16 (Н.І. Верхоглядова). Нові наукові положення, які за ступенем новизни прийнято поділяти на три групи, в розглянутих нами авторефератах були такими:

— *уперше отримано* — науковці визначали інформаційний ресурс, сутність, шляхи; висували та доводили гіпотезу; досліджували вплив; обґрунтовували доцільність; проводили аналіз, діагностику, дослідження; пропонували показник (зокрема інтегральний), метод (методику), методологію, обґрунтування, підхід (підходи), сукупність критеріїв; розв'язували задачу; розробляли класифікацію, концептуальні засади, концепцію, механізм, модель (комплекс моделей), рекомендації, систему, схеми, формат; синтезували структури; систематизували засоби; формулювали поняття, стратегію;

— *удосконалено* визначення, вплив, засади, засоби, класифікацію, концепцію, метод (методику), механізм, модель, особливості, оцінку, первинну документацію, підхід (підходи), положення, прийоми, показники, понятійно-категоріальний апарат (поняття), процес, процедуру, рекомендації, розуміння, складову (складові), систему, спосіб, структуру, сукупність, схеми, теоретичні основи, трактування, формульний розрахунок;

— за результатами досліджень *отримали подальший розвиток* аналіз сучасної практики прогнозування та планування; бази знань; визначення поняття, принципів, регіональних детермінант, умов; доповнення до нормативно-правових актів; дослідження методів, сутності та необхідності контролю; економічна характеристика; застосування методу, теорії; зміст, функції та характеристика; інструментарій; класифікація; комплекс; метод (методика); методичні питання; методологія; механізм; модель (комплекс моделей); напрями; галузь використання; обґрунтування; організація; оцінка; підходи; положення; практичні засади; принципи; рекомендації; розуміння специфіки; система; систематизація; складові; структура; сутність; теоретичне обґрунтування сучасних тенденцій і перспектив; теоретичні аспекти, засади, питання; термінологічно-понятійний апарат; типологізація; формулювання передумов; функція дослідження; шляхи.

Як відомо, результати досліджень на здобуття наукових ступенів має бути оприлюднено в різних виданнях: книгах, статтях, тезах конференцій тощо. Середній показник публікацій за однією дисертацією з проаналізованих нами становить близько 17. Зокрема, за результатами кандидатських досліджень опубліковано від п'яти (Д.В. Бондаренко) до 27

(М.В. Артюхіна) робіт, а за докторськими — від 28 (Т.М. Боголіб) до 42 (Н.І. Верхоглядова, О.А. Кратт). Авторами (співавторами) книг стали 14 осіб.

У результаті проведеного нами дослідження можна зробити такі висновки:

— за одинадцять років (2000—2010) науковцями-економістами було захищено 44 дисертації з питань управління ВНЗ, серед яких 40 праць — на здобуття наукового ступеня кандидата наук, чотири — доктора наук;

— аналіз динаміки захисту зазначених робіт показує, що на 2008—2010 рр. припав пік зацікавлення цією тематикою;

— найбільше дисертацій з управління ВНЗ захищено за спеціальністю 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)”;

— дослідники описували вищу освіту України як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях;

— найбільше дисертаційних робіт було присвячено дослідженню фінансової, маркетингової та соціальної сфер діяльності ВНЗ, менше — науково-дослідної, господарської та навчально-методичної;

— найпопулярнішими у дослідників були кореляційно-регресійні, оптимізаційні та трендові математичні моделі, менше використовувались імітаційні й динамічні моделі, а також виробничі функції;

— у середньому на одну дисертацію припадало сім пунктів новизни та 17 публікацій.

Усе це свідчить про доцільність проведення комплексного дослідження недостатньо охоплених у роботах вітчизняних науковців аспектів управлінської діяльності ВНЗ, тобто потрібно розглядати її на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях одночасно; більшу увагу присвячувати науково-дослідній, господарській та навчально-методичній сферам; застосовувати імітаційні та динамічні моделі; а також здійснювати дослідження за такими спеціальностями, як 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка” та 08.00.10 “Статистика”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Аранович Ю.В.* Організаційно-економічний механізм використання об'єктів інтелектуальної власності вищих навчальних закладів авіаційного профілю : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Ю.В. Аранович ; Нац. авіац. ун-т. — К., 2009. — 24 с.

2. *Артюхіна М.В.* Формування соціально-економічного потенціалу вищої школи : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / М.В. Артюхіна ; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. — Донецьк, 2010. — 25 с.

3. *Боголіб Т.М.* Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в Україні : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.04.01 / Т.М. Боголіб ; Наук.-досл. фін. ін-т при Мінфіні України. — К., 2006. — 30 с.

4. *Бондаренко Д.В.* Концептуальні основи забезпечення економічного розвитку вищих навчальних закладів України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / Д.В. Бондаренко ; Нац. авіац. ун-т. — К., 2006. — 23 с.

5. *Букало Н.А.* Формування системи задоволення потреб споживачів у послугах вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Н.А. Букало ; Львів. комерц. акад. Укоопспілки. — Л., 2010. — 22 с.

6. *Ванієва М.Р.* Фінансовий механізм регулювання діяльності державних вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / М.Р. Ванієва ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. — Л., 2008. — 22 с.
7. *Вацик Н.І.* Облік і контроль госпрозрахункової діяльності закладів вищої освіти : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Н.І. Вацик ; Держ. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. — К., 2008. — 23 с.
8. *Верхоглядова Н.І.* Управління конкурентоспроможністю вищої освіти в процесі формування людського капіталу : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.02.03 / Н.І. Верхоглядова ; Дніпропетр. нац. ун-т. — Д., 2005. — 38 с.
9. *Вінюков-Проценко А.С.* Забезпечення економічної стійкості вищого навчального закладу шляхом оптимізації управління ресурсами : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / А.С. Вінюков-Проценко ; Нац. авіац. ун-т. — К., 2006. — 22 с.
10. *Волокитіна Л.О.* Маркетингова система освітніх послуг вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Л.О. Волокитіна ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. — Донецьк, 2008. — 21 с.
11. *Гельман В.М.* Фінансове забезпечення вищої освіти в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / В.М. Гельман ; Ін-т економіки промисловості НАН України. — Донецьк, 2008. — 23 с.
12. *Герасименко О.О.* Економічний механізм стимулювання праці у сфері наукової і науково-технічної діяльності (на прикладі вищих навчальних закладів України) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.02.02 / О.О. Герасименко ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2003. — 23 с.
13. *Гончаренко А.М.* Управління капіталом приватного вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / А.М. Гончаренко ; Європ. ун-т. — К., 2009. — 22 с.
14. *Драгомирова І.М.* Трансформація діяльності операторів ринку освітніх послуг на засадах корпоративного менеджменту : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / І.М. Драгомирова ; Європ. ун-т. — К., 2009. — 27 с.
15. *Жигоцька Н.В.* Моделювання, оцінка та менеджмент якості освітніх послуг : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.03.02 / Н.В. Жигоцька ; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2002. — 20 с.
16. *Іщук Л.І.* Формування і використання фінансових ресурсів у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Л.І. Іщук ; Львів. держ. фін. акад. Мінфіну України. — Л., 2010. — 24 с.
17. *Капченко Р.Л.* Розвиток системи вищої освіти регіону в умовах формування різних форм власності (соціально-економічний аспект) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.09.01 / Р.Л. Капченко ; Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. — К., 2005. — 22 с.
18. *Кир'янова О.В.* Формування системи сприяння вищим навчальним закладам зайнятості випускників : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / О.В. Кир'янова ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". — К., 2009. — 25 с.
19. *Кондрашова Т.М.* Управлінський облік в державних вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Т.М. Кондрашова ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". — К., 2007. — 23 с.
20. *Коняхіна Т.В.* Підвищення ефективності комунікацій на регіональному ринку послуг вищої освіти : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / Т.В. Коняхіна ; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. — Донецьк, 2009. — 24 с.
21. *Корольова Т.С.* Ефективність наукових досліджень і використання інноваційного потенціалу вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Т.С. Корольова ; Одеськ. держ. екон. ун-т. — О., 2008. — 22 с.

22. *Красовська О.Ю.* Розвиток світового ринку вищої освіти : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / О.Ю. Красовська ; Дніпропетр. ун-т економіки та права. — Д., 2010. — 25 с.

23. *Кратт О.А.* Методологічні основи формування кон'юнктури ринку послуг вищої освіти : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.09.01 / О.А. Кратт ; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. — Донецьк, 2004. — 42 с.

24. *Лев Т.О.* Синтез системи фінансового менеджменту державного ВНЗ, що функціонує в умовах ринку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.02 / Т.О. Лев ; Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі. — Донецьк, 2000. — 12 с.

25. *Мічківський С.М.* Моделювання системи управління соціально-побутовою сферою діяльності державного ВНЗ, що функціонує в трансформаційній економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 8.03.02 / С.М. Мічківський ; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2002. — 16 с.

26. *Мокіна Ю.В.* Математичні моделі в системах управління ефективністю діяльності професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.03.02 / Ю.В. Мокіна ; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. — К., 2006. — 22 с.

27. *Мороз А.С.* Формування системи надання освітніх послуг з підготовки кадрів для підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / А.С. Мороз ; Львів. комерц. акад. Укоопспілки. — Л., 2010. — 21 с.

28. *Мурсалімова Н.Р.* Механізми корпоративного управління недержавним вищим навчальним закладом : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 8.00.04 / Н.Р. Мурсалімова ; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2008. — 16 с.

29. *Палкін І.Г.* Моделювання системи управління економічним об'єктом в структурі вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.03.02 / І.Г. Палкін ; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2005. — 15 с.

30. *Пасінович І.І.* Державне регулювання вищої освіти в умовах ринкових відносин : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / І.І. Пасінович ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. — Л., 2009. — 26 с.

31. *Педченко Г.П.* Адаптація аграрних ВНЗ до підготовки спеціалістів сільського господарства у ринкових умовах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / Г.П. Педченко ; Ін-т аграр. економіки УААН. — К., 2003. — 19 с.

32. *Прус Л.Р.* Управління конкурентоспроможністю вищих навчальних закладів на засадах бенчмаркінгу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Л.Р. Прус ; Терноп. нац. екон. ун-т. — Т., 2008. — 23 с.

33. *Рибніков А.М.* Формування та використання трудового потенціалу у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / А.М. Рибніков ; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2009. — 21 с.

34. *Савченко С.О.* Моделі інноваційного управління вищим навчальним закладом : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.11 / С.О. Савченко ; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2010. — 34 с.

35. *Сафонова В.Є.* Інноваційні основи макроекономічного прогнозування розвитку системи вищої освіти України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01 / В.Є. Сафонова ; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. — К., 2006. — 22 с.

36. *Семенюк С.Б.* Кон'юнктура ринку освітніх послуг вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / С.Б. Семенюк ; Львів. комерц. акад. Укоопспілки. — Л., 2008. — 22 с.

37. *Ткач В.М.* Методи та моделі адаптивного управління якістю освітньої діяльності вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.11 / В.М. Ткач ; Класич. прив. ун-т. — Запоріжжя, 2010. — 23 с.

38. *Ходикіна І.Ю.* Університетська освіта в контексті інноваційного розвитку України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.09.01 / І.Ю. Ходикіна ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. — Л., 2006. — 28 с.

39. Шамарін Ю.В. Моделювання системи управління господарчою діяльністю державного ВНЗ, що функціонує в трансформаційній економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.03.02 / Ю.В. Шамарін ; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2001. — 19 с.
40. Шашкевич О.Л. Фінансові ресурси вищих навчальних закладів: оптимізація формування та ефективність використання : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / О.Л. Шашкевич ; Терноп. нац. екон. ун-т. — Т., 2008. — 22 с.
41. Штуль В.П. Розвиток матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів за концепцією маркетингу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / В.П. Штуль ; Нац. ун-т "Львівська політехніка". — Л., 2005. — 25 с.
42. Яременко Л.М. Організаційно-економічні механізми державного управління вищою освітою в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Л.М. Яременко ; Наук.-досл. екон. ін-т. — К., 2008. — 21 с.
43. Яришко О.В. Фінансове управління вищими навчальними закладами І—ІІ рівня акредитації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / О.В. Яришко ; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. — Д., 2006. — 26 с.
44. Яструбський М.Я. Управління фінансовими ресурсами вищих навчальних закладів в умовах трансформації економіки України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / М.Я. Яструбський ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. — Л., 2006. — 23 с.
45. Варічева Р.В. Наукові дослідження з проблем власного капіталу : бібліографічний аналіз вітчизняних джерел / Р.В. Варічева // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Екон. науки. — 2011. — № 12. — С. 4—12.
46. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 р. № 423 (із доповненням, внесеним постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2009 р. № 1197) // Законодавство України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <<http://zakon2.rada.gov.ua>>.

Надійшла до редакції 22.06.2012

Тощая О.Л. *Научные исследования по управлению высшими учебными заведениями: ретроспективный анализ.*

Проведен комплексный ретроспективный анализ отечественных кандидатских и докторских диссертационных работ по управлению высшими учебными заведениями за 2000—2010 гг. Определены аналитические показатели для характеристики диссертаций, проанализированы пункты новизны этих научных работ.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, диссертация, специальность, уровень управления, сфера деятельности, модели, пункты новизны

Tocka O.L. *Scientific researches from the sphere of management of higher educational institutions: retrospective analysis.*

The complex retrospective analysis of domestic candidate's and doctoral dissertation works for 2000—2010 is conducted. The analytical indexes of description of dissertations are determined. The analysis of points of novelty of these scientific labours is conducted.

Keywords: higher educational establishment, dissertation, speciality, management level, sphere of activity, models, points of novelty.